

FAMILIAAL VERMOGENSRECHT IN ESSENTIE

IN ESSENTIE

FAMILIAAL VERMOGENSRECHT
IN ESSENTIE

RENATE BARBAIX

Vierde editie

intersentia

Antwerpen – Cambridge

Familiaal vermogensrecht in essentie, vierde editie
Renate Barbaix

© 2018 Intersentia
Antwerpen – Cambridge
www.intersentia.be

ISBN 978-94-000-0985-1
D/2018/7849/85
NUR 822

Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van de uitgever.

Ondanks alle aan de samenstelling van de tekst bestede zorg, kunnen noch de auteurs noch de uitgever aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele schade die zou kunnen voortvloeien uit enige fout die in deze uitgave zou kunnen voorkomen.

WOORD VOORAF

Het voorliggende boek *Familiaal vermogensrecht in essentie* is een inleiding op het familiaal vermogensrecht, bedoeld om studenten te laten kennismaken met de materie van het familiaal vermogensrecht. Dit boek is de herwerking en actualisering van het boek *Kernbegrippen Familiaal vermogensrecht* (R. BARBAIX en A.L. VERBEKE, *Kernbegrippen Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, laatste editie 2014) en is inmiddels aan zijn vierde editie toe.

De tekst is beknopt gehouden. Ik schets de basisregels van het vrij technische en complexe Familiaal vermogensrecht (relatievermogensrecht, erfrecht en giften). Het voetnotenapparaat beperk ik tot verwijzingen naar de rechtspraak van de hoogste rechtscolleges. De relevante doctrine wordt vermeld in een algemene bibliografie en in een korte literatuurlijst bij de aanvang van elk hoofdstuk.

De meer gevorderde lezer kan tevens te rade gaan bij het *Handboek Familiaal vermogensrecht* van mijn hand (Intersentia, tweede herwerkte editie, 2018, ter perse), waarin de meest recente hervormingen zijn verwerkt, zowel in het erfrecht (Wet Erfrecht 2017 en Reparatie Erfrecht 2018) als in het huwelijksvermogensrecht (Wet Huwelijksvermogensrecht 2018). Dit handboek vormt de verdere uitwerking van de hier geschetste basisregels.

Renate BARBAIX
1 augustus 2018

ALGEMENE BIBLIOGRAFIE

I. Familiaal vermogensrecht (algemeen)

- BARBAIX, R., *Handboek Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 973 p. en tweede herziene druk 2018, ter perse.
- BARBAIX, R., COENE, M. en DU MONGH, J., *Erfenissen, schenkingen en testamenten. Commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Antwerpen, Kluwer, losbl.
- CASMAN, H., *Notarieel familierecht*, Gent, Mys & Breesch, 1991, 654 p.
- DEKKERS, R. en CASMAN, H., *Handboek Burgerlijk Recht, IV, Huwelijksstelsels, erfrecht en giften*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 997 p.
- DEKKERS, R., *Handboek van burgerlijk recht, Deel III, Huwelijksstelsels, erfrecht en giften*, Antwerpen, Standaard, 1971, 892 p.
- DE PAGE, H., *Traité élémentaire de droit civil belge*, dl. VIII-X, Brussel, Bruylant.
- PINTENS, W., DECLERCK, C., DU MONGH, J. en VANWINCKELEN, K., *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 1345 p.

Zie tevens

- de overzichten van rechtspraak in *TPR, RCJB* en (*Les dossiers du JT*).
- de periodieke overzichten van rechtspraak en rechtsleer in *Rechtskroniek voor het Notariaat, Patrimonium* (sedert 2006) en *Tendensen Vermogensrecht* (sedert 2013).

II. Relatievermogensrecht

- BARBAIX, R. en VERBEKE, A.L., *Beginselen relatievermogensrecht*, Brugge, die Keure, 2012, 2de herwerkte editie, 277 p.
- BAUGNIET, J. et al., *La réforme des droits et devoirs respectifs des époux et des régimes matrimoniaux*, Brussel, Editions du Jeune Barreau, 1977, 412 p.
- CASMAN, H. en VAN LOOCK, M., *Huwelijksvermogensrecht*, Antwerpen, Kluwer, losbl.
- CASMAN, H. en VASTERSAVENDTS, A., *De langstlevende echtgenote. Erfrechtelijke en huwelijksvermogensrechtelijke aspecten*, Antwerpen, Kluwer, 1982, 254 p.
- CASMAN, H., *Notarieel familierecht*, Gent, Mys & Breesch, 1991, 654 p.
- DE PAGE, H. en DEKKERS, R., *Traité élémentaire de droit civil belge, Tome X, Les régimes matrimoniaux*, Brussel, Bruylant, 1949, 2 dln.
- DE PAGE, H., *Traité élémentaire de droit civil belge, Tome X. Les régimes matrimoniaux*, Brussel, Bruylant, 1949, 2 dln.
- DE PAGE, Ph. en DE STEFANI, I., *Liquidation et partage*, Kluwer, losbl.
- DE PAGE, Ph., *Le régime matrimonial*, Brussel, Bruylant, 2008, 395 p.

- DELNOY, P., BOELEN, M. en JEGHERS, J.L. (eds.), *Le couple sous toutes ses formes: Mariage – cohabitation légale – cohabitation de fait* in *Editions du Jeune Barreau de Liège*, Limal, Anthemis, 2012, 504 p.
- DILLEMANS, R., *Huwelijksvermogensrecht*, Antwerpen, Standaard Wetenschappelijke uitgeverij, 1979, 221 p.
- DU MONGH, J., *Huwelijksvermogensrecht*, Leuven, Acco, 2015, 117 p.
- FORDER, C. en VERBEKE, A. (eds.), *Gehuwd of niet, maakt het iets uit?*, Antwerpen, Intersentia, 2005, xxii + 649 p.
- GERLO, J. en VERSCHULDEN, G., *Handboek voor Familierecht*, Brugge, die Keure, 2008, 662 p.
- LELEU, Y.H., *Droit des personnes et des familles*, Brussel, Bruylant, 2010, 838 p.
- LELEU, Y.H., *Droit patrimonial des couples*, Louvain-la-Neuve, Anthemis, 2011.
- LELEU, Y.H., *Droit patrimonial des couples*, Brussel, Bruylant, 2015, 580 p.
- Personen- en familierecht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Antwerpen, Kluwer, losbl.
- MASSAGER, N., *Les bases du droit civil: Droit familial, régimes matrimoniaux, successions* in *Précis de la faculté de droit et de criminologie de l'ULB*, Limal, Anthemis, 2012, 187 p.
- PINTENS, W., "Het Belgische huwelijksgoederenrecht in rechtsvergelijkend perspectief", *TPR* 2005, 317-364.
- PINTENS, W. en BUYSENS, F. (eds.), *Vereffening-verdeling van het huwelijkvermogen*, Antwerpen, Maklu, 1993, 201 p.
- PINTENS, W. en VAN DER MEERSCH, B., *De wederzijdse rechten en verplichtingen van echtgenoten en de huwelijkvermogensstelsels*, Antwerpen, Maklu, 1997, 269 p.
- RAUCENT, L. en LELEU, Y.H., *Régimes matrimoniaux* in *Rép.not.*, Brussel, Larcier, losbl.
- RAUCENT, L., *Les régimes matrimoniaux*, Louvain-la-Neuve, Cabay, 1986, 374 p.
- RENARD, C., *Sept leçons sur la réforme des régimes matrimoniaux*, Luik, 1976, 207 p.
- RENCHON, J.L. en TAINMONT, L., *Le statut patrimonial du conjoint survivant*, Brussel, Bruylant, 2004.
- Répertoire notarial, V, Régimes matrimoniaux*, losbl.
- RPDB, tw. *Les régimes matrimoniaux*, Brussel, Bruylant, 1977.
- VERBEKE, A., "Naar een billijk relatievermogensrecht", *TPR* 2001, 373-402.
- VERBEKE, A., "Weg met huwelijk en echtscheiding", *TPR* 2004, 969-982.
- VERBEKE, A., *Goederenverdeling bij echtscheiding*, Antwerpen, Maklu, 1994, 2de ongewijzigde editie, xxiv + 499 p.
- VERSCHULDEN, G., *Handboek Belgisch Familierecht*, Brugge, die Keure, 2010, 840 p.

Zie tevens de themanummers naar aanleiding van de hervorming van het huwelijkvermogensrecht in *Ann.dr.* 1977, *TPR* 1978.

III. Erfrecht

- BARBAIX, R., *Het nieuwe erfrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2017, 373 p.
- BARBAIX, R., "Het erfrecht in woelige wateren: crisis en opportuniteit", *TEP* 2011, 271-280.

- BARBAIX, R. en VERBEKE, A.L., *Beginselen Erfrecht*, Brugge, die Keure, 2de herwerkte editie, 2013, 312 p.
- CASTELEIN, C., FOQUE, R. en VERBEKE, A. (eds.), *Imperative Inheritance Law in a Late-Modern Society. Five Perspectives*, Antwerpen, Intersentia, 2009, 221 p.
- DE PAGE, H. en DEKKERS, R., *Traité élémentaire de droit civil belge, Tome IX, Les successions*, Brussel, Bruylant, 1974, 1128 p.
- DE PAGE, H., *Traité élémentaire de droit civil belge, Tome VIII/2, Les testaments*, Brussel, Bruylant, 1973, 1935 p.
- DELNOY, P., *Précis de droit civil. Les libéralités et les successions*, Brussel, Bruylant, 2010, 376 p.
- DELNOY, P., *Les successeurs et leurs droits* in *Rép.Not.*, Brussel, Larcier, 2005.
- DILLEMANS, R., *Erfrecht, Deel I, Toewijzing van de nalatenschap in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, Gent, Story-Scientia, 1984, 474 p.
- KLUYSKENS, A., *Beginselen van burgerlijk recht, Deel II, De erfenissen*, Antwerpen, Standaard, 1944, 387 p.
- LAURENT, F., *Principes de droit civil, Tome VIII-IX*, Brussel, Bruylant, 1873.
- PUELINCKX-COENE, M., *Erfrecht in Beginselen van Belgisch Privaatrecht*, Antwerpen, Kluwer, 2011, 926 p.
- RAUCENT, L., *Les successions*, Louvain-la-Neuve, Cabay, 1988.
- RPDB, tw. *Les successions*, Brussel, Bruylant, 1951.
- VAN GYSEL, A.C. (ed.), *Précis du droit des successions et des libéralités*, Brussel, Bruylant, 2008, 956 p.
- VASTERSAVENDTS, A., *Praktisch handboek van erfrecht*, Brussel, Larcier, 1975, 263 p.
- VERBEKE, A., “De legitieme ontbloot of dood? Leve de echtgenoot!”, *TPR* 2000, 1111-1236 en Serie *Ars Notariatus CXIII*, Deventer, Kluwer, 2002, 2de herziene editie, ix + 99 p.
- VERBEKE, A.L., “Waardig familiaal vermogensrecht”, *TEP* 2013, 3-13.

IV. Giften

- BARBAIX, R., *Het contractuele statuut van de schenking*, Antwerpen, Intersentia, 2008, 1130 p.
- COENE, M., *Giften*, Antwerpen, Universitaire Instelling Antwerpen, 2001, 207 p.
- DE PAGE, H., *Traité élémentaire de droit civil belge, Tome VIII/1, Les libéralités (généralités). Les donations*, Brussel, Bruylant, 1962, 897 p.
- DE PAGE, H., *Traité élémentaire de droit civil belge, Tome VIII/2, Les testaments*, Brussel, Bruylant, 1973, 1935 p.
- DE WILDE D’ESTMAEL, E., *Les donations* in *Rép.not.*, Brussel, Larcier, 1995.
- DE WILDE D’ESTMAEL, E., *Les donations* in *Rép.not.*, Brussel, Larcier, 2009.
- DE WILDE D’ESTMAEL, E., *Les donations. Aspects civil et fiscal*, Brussel, Editions Créadif, 1996, 198 p.
- DELNOY, P., *Précis de droit civil. Les libéralités et les successions*, Brussel, Bruylant, 2010, 343 p.
- DILLEMANS, R., *Testamenten in Beginselen van Belgisch Privaatrecht*, Antwerpen, Standaard, 1977, 514 p.

- DILLEMANS, R., VAN DEN BOSSCHE, A. en DE CLERCQ, M., *Testamenten in Beginselen van Belgisch Privaatrecht*, 2012, 420 p.
- GRIMALDI, M., *Droit civil. Libéralités. Partages d'ascendants*, Parijs, Litec, 2000, 627 p.
- KLUYSKENS, A., *Beginselen van burgerlijk recht, Deel III, Schenkingen en testamenten*, Antwerpen, Standaard, 1955, 523 p.
- LAURENT, F., *Principes de droit civil, Tome IX-XV*, Brussel, Bruylant, 1873.
- RAUCENT, L., *Les libéralités*, Louvain-la-Neuve, Academia-Bruylant, 1991, 320 p.
- RPDB, tw. *Donations et testaments*, Brussel, Bruylant.
- SACE, J., *Les libéralités. Dispositions générales*, in *Rép.not.*, Brussel, Larcier, 1993, 311 p.
- VAN GYSEL, A.C., *Précis du droit des successions et des libéralités*, Brussel, Bruylant, 2008, 956 p.

INHOUD

<i>Woord vooraf</i>	v
<i>Algemene bibliografie</i>	vii

DEEL 1

RELATIEVERMOGENSRECHT	1
-----------------------------	---

INLEIDING	3
-----------------	---

TITEL 1

HUWELIJKSVERMOGENSRECHT	5
-------------------------------	---

INLEIDING	7
-----------------	---

Afdeling 1. Definitie en begrippen	7
--	---

Afdeling 2. Bronnen van het huwelijksvermogensrecht	8
---	---

HOOFDSTUK 1

HET PRIMAIR STELSEL	11
---------------------------	----

Inleiding	11
-----------------	----

Afdeling 1. Toepassingsgebied <i>ratione personae</i> en <i>ratione temporis</i>	12
--	----

Afdeling 2. Krachtlijnen van het primair huwelijksvermogensstelsel	13
--	----

I. Krachtlijn 1. Gelijkheid tussen echtgenoten en behoud van de handelings- bekwaamheid	13
--	----

II. Krachtlijn 2. Solidariteit tussen de echtgenoten en bescherming van het gezinsleven	14
--	----

§ 1. Hulp- en bijdrageverplichting	14
--	----

§ 2. Bescherming van de gezinswoning	18
--	----

A. Beide echtgenoten (of één van hen) zijn eigenaar of houder van een zakelijk recht op de gezinswoning	21
--	----

B. Echtgenoot is huurder van de gezinswoning	23
--	----

§ 3. Hoofdelijkheid voor de huishoudelijke schulden	25
---	----

§ 4. Handhavingsregime	27
------------------------------	----

A. Voorlopige maatregelen	27
---------------------------------	----

B. Nietigverklaring van bepaalde rechtshandelingen	28
--	----

III.	Krachtlijn 3. Behoud van de zelfstandigheid	30
§ 1.	Vrijheid van beroepsuitoefening	30
§ 2.	Inning en besteding van de inkomsten	31
§ 3.	Opening van een bankrekening of een kluis	31
HOOFDSTUK 2		
	SECUNDAIR HUWELIJKSVERMOGENSRECHT	33
	Afdeling 1. Wettelijk huwelijksvermogensstelsel	33
I.	Statuut van de goederen	35
§ 1.	De residuaire gemeenschapskwalificatie als uitgangspunt	37
A.	Principe	37
B.	Bewijs	37
§ 2.	De baten	39
A.	Baten van het eigen vermogen	39
1.	Goederen eigen omwille van hun oorsprong	39
2.	Goederen eigen door hun aard	42
B.	Baten van het gemeenschappelijk vermogen	60
1.	Inkomsten uit beroepsbezigheden	62
2.	Inkomsten uit eigen goederen	62
3.	Schenken en legaten aan beide echtgenoten	63
4.	Andere goederen	63
§ 3.	De schulden	64
A.	Het definitief passief en het voorlopig passief	64
B.	<i>Contributio</i> – Definitief passief	65
1.	Eigen schulden	65
2.	Gemeenschappelijke schulden	68
C.	<i>Obligatio</i> – Voorlopig passief	70
1.	Verhaalsrecht van de schuldeisers met betrekking tot de eigen schulden	71
2.	Verhaalsrecht van de schuldeisers met betrekking tot gemeenschappelijke schulden	74
II.	Het bestuur van de vermogens	76
§ 1.	Bestuur van het eigen vermogen	77
§ 2.	Bestuur van het gemeenschappelijk vermogen	77
A.	Principe: het concurrent bestuur	78
B.	Uitzondering 1: alleenbestuur	79
C.	Uitzondering 2: gezamenlijk bestuur	80
1.	Gewichtige rechtshandelingen	81
2.	Schenking van gemeenschapsgoederen	82

§ 3. Beschermingsmechanisme bij onrechtmatig gebruik van de bestuursregeling	83
A. Bescherming tegen de weigering of de onmogelijkheid medewerking te verlenen	83
B. Bescherming tegen onrechtmatig optreden	83
1. Preventieve bescherming	84
2. Repressieve bescherming	85
III. Ontbinding, vereffening en verdeling	87
§ 1. De ontbinding	87
A. De gronden van ontbinding	88
B. Het ogenblik van de ontbinding van het stelsel	89
1. Ogenblik van de ontbinding bij overlijden	89
2. Ogenblik van de ontbinding bij echtscheiding en scheiding van tafel en bed	89
3. Ogenblik van de ontbinding bij overgang naar een ander stelsel	91
C. De gevolgen van de ontbinding van het stelsel	92
§ 2. Vereffening en verdeling van het huwelijksvermogensstelsel	93
A. Stap 1. Vaststelling van de samenstelling van de verschillende vermogens	96
B. Stap 2. Opmaak van de vergoedingsrekeningen	96
1. Wat?	96
2. Wanneer?	97
3. Omvang van de vergoeding	100
4. Dubbele compensatie	102
C. Stap 3. Verrekening van de lasten van het gemeenschappelijk vermogen	103
D. Stap 4. Verrekening van de vergoedingen	104
E. Stap 5. Verdeling	104
1. Principe	104
2. Preferentiële toebedeling als uitzondering op de regel van de kwalitatieve gelijkheid	105
3. Heling als wettelijke uitzondering op de regel van de kwantitatieve gelijkheid	109
F. Appendix – Lot van de begunstiging bij levensverzekering in geval van echtscheiding	110
Afdeling 2. Conventionele huwelijksvermogensstelsels	111
Inleiding	111
I. Het huwelijkscontract	112
§ 1. Inhoudelijke geldigheidsvereisten	113

A.	Algemeen	113
B.	Bekwaamheid	114
§ 2.	Vormvereisten	114
A.	Voorhuwelijks huwelijkscontract	115
B.	Wijziging van het huwelijksvermogensstelsel gedurende het huwelijk	116
1.	Algemeen	116
2.	De ‘basiswijzigingsprocedure’	117
3.	De ‘grote wijzigingsprocedure’	118
4.	Gevolgen van de wijziging	121
II.	De conventionele stelsels	121
§ 1.	Algemeen	121
A.	Contractvrijheid (en de grenzen daaraan)	121
B.	Rol van het wettelijk stelsel	123
§ 2.	Gemeenschapsstelsels	124
A.	Typologie van mogelijke bedingen	126
1.	Het statuut van de goederen	126
2.	Vereffening en verdeling van het gemeenschappelijk vermogen	128
B.	Kwalificatie van de toegekende voordelen	134
1.	Inleiding	135
2.	Draagwijdte van de wettelijke kwalificatieregels	136
3.	De wettelijke kwalificatieregels – Plafonds	136
4.	Theorie van de huwelijksvoordelen	138
C.	Lot van de huwelijksvoordelen en de erfrechtelijke regelingen bij ontbinding van het stelsel	139
1.	Bij ontbinding van het huwelijk door overlijden	140
2.	Bij ontbinding van het huwelijksvermogensstelsel om een andere reden dan overlijden	141
3.	Bij de erkenning of vaststelling van een overspelige afstamming	142
4.	Bij de feitelijke scheiding	142
§ 3.	Stelsel van scheiding van goederen	143
A.	Zuivere scheiding van goederen	147
1.	Statuut van de goederen	147
2.	Bestuur	149
3.	Ontbinding, vereffening en verdeling van het huwelijksvermogensstelsel	149
4.	Rechterlijke billijkheidscorrectie	150
B.	Correcties op het stelsel van scheiding van goederen	151

1. Externe of zakenrechtelijke correcties	153
2. Interne of verbintenisrechtelijke correcties	154
 TITEL 2	
SAMENWONINGSVERMOGENSRECHT	157
 INLEIDING	159
Afdeling 1. Definitie, historiek en begrippen	160
Afdeling 2. Bronnen van het samenwoningsvermogensrecht	161
 HOOFDSTUK 1	
WETTELIJKE SAMENWONING	163
 Inleiding	163
Afdeling 1. Primair wettelijk samenwoningsvermogensrecht	163
I. Toepassingsgebied <i>ratione personae</i> en <i>ratione temporis</i>	163
II. Krachtlijnen van het primair samenwoningsvermogensstelsel	164
§ 1. Bescherming van de gezinswoning	164
§ 2. Bijdrageverplichting in de lasten van de samenwoning	165
§ 3. Hoofdelijkheid voor huishoudelijke schulden en de opvoeding van de kinderen	165
§ 4. Handhaving	166
Afdeling 2. Secundair wettelijk samenwoningsvermogensrecht?	166
I. Wettelijke regeling	166
II. Conventionele regeling	168
§ 1. Samenwoningsovereenkomsten	168
A. Algemeen	168
B. Contractvrijheid en beperkingen	168
§ 2. Beschermingstechnieken buiten een samenwoningsovereenkomst	169
 HOOFDSTUK 2	
FEITELIJKE SAMENWONING	173
 Afdeling 1. Primair (feitelijk) samenwoningsvermogensrecht (?)	173
I. Een (soort van) verplichting tot bijdrage in de lasten van de samenleving	173
II. Hoofdelijkheid (?)	174
Afdeling 2. Secundair (feitelijk) samenwoningsvermogensrecht (?)	174
I. Wettelijke regeling	175
II. Conventionele regeling	175

§ 1. Samenlevingsovereenkomsten	175
§ 2. Andere overeenkomsten	175
DEEL 2	
ERFRECHT	177
INLEIDING	179
Afdeling 1. Definitie en begrippen	179
Afdeling 2. Bronnen van het erfrecht	180
Afdeling 3. Het voorwerp van het erfrecht	181
Afdeling 4. De ‘gewone’ en de anomale nalatenschap	183
Afdeling 5. Verkrijging <i>iure hereditario</i> of <i>iure proprio</i>	184
HOOFDSTUK 1	
HET OPENVALLEN VAN DE NALATENSCHAP	187
Afdeling 1. De nalatenschap valt open door de dood	187
Afdeling 2. De nalatenschap valt open in de woonplaats	190
HOOFDSTUK 2	
ERFBEKWAAMHEID	191
Afdeling 1. Bestaan	192
I. De erfgenaam moet al leven	192
II. De erfgenaam moet nog in leven zijn	194
§ 1. Algemeen	194
§ 2. Het bijzondere geval van de commoriënten	195
Afdeling 2. Niet onwaardig zijn	196
I. De onwaardigheid in de ab intestaatdevolutie	196
§ 1. De algemene gronden van onwaardigheid: artikel 727 BW	197
A. De onbetamelijke gedragingen	197
1. Automatische: opzettelijke feiten met de dood tot gevolg	197
2. Geen automatische: opzettelijke feiten zonder de dood tot gevolg	198
B. Gevolgen van de onwaardigheid	199
1. Gevolgen van de onwaardigheid voor de onwaardige erfgenaam	199
2. De gevolgen voor de erfgenamen van de onwaardige erfgerechtigde	199

3.	De gevolgen voor de derden-verkrijgers	200
§ 2.	Specifieke gronden tot onwaardigheid	200
II.	De onwaardigheid in de conventionele devolutie	200
HOOFDSTUK 3		
	OVERGANG VAN DE NALATENSCHAP	201
	Afdeling 1. De voorlopige bezitsoverdracht (saisine)	201
	Afdeling 2. De eigendomsoverdracht en de erfkeuze	203
HOOFDSTUK 4		
	WETTELIJKE DEVOLUTIE	207
	Afdeling 1. De <i>ab intestaat</i> erfgerechtigen	207
I.	De bloedverwanten	208
§ 1.	Wie is een erfgerechtigde bloedverwant?	210
A.	Principe: juridisch vastgestelde afstamming als sleutel tot erfge- rechtigheid	210
1.	Algemeen	210
2.	Gevolgen van de adoptie	211
A.	Uitzondering: erfrechtelijke aanspraken zonder juridisch vast- gestelde afstammingsband	213
§ 2.	Kwantitatieve toewijzingsregels	214
A.	Toewijzingscriteria	214
1.	Orde	214
2.	Graad	215
3.	Lijn	216
B.	Toewijzingsregels tussen de bloedverwanten	216
1.	Regel 1: prioriteit van de ordes	217
2.	Regel 2: prioriteit van de graden binnen dezelfde orde	218
3.	Uitzondering 1: kloving	220
4.	Uitzondering 2: plaatsvervulling	224
II.	De langstlevende partner	227
§ 1.	De erfrechtelijke aanspraken van de langstlevende echtgenote	228
A.	Voorwaarden vereist om te erven	229
1.	De niet uit de echt of van tafel en bed gescheiden echtgenote	229
2.	... die geen afstand heeft gedaan van haar <i>ab intestaat</i> erf- rechtelijke aanspraken	230
B.	De omvang van de erfaanspraken	231
1.	De langstlevende echtgenote komt op met afstammelingen van de overledene	231

2.	De langstlevende echtgenote komt op met bevoorrechte zijverwanten en/of ascendenten	235
3.	De langstlevende echtgenote komt op met verre zijverwanten of zonder bloedverwanten	236
4.	Erfrechtelijke aanspraken ongeacht met wie de langstlevende echtgenote tot de nalatenschap komt	236
C.	Bijzondere kenmerken van het erfrechtelijk vruchtgebruik.	237
1.	Bijzondere regels bij de aanvang van het erfrechtelijke vruchtgebruik.	238
2.	Bijzondere regels inzake de beëindiging van het erfrechtelijke vruchtgebruik	239
§ 2.	De langstlevende wettelijk samenwonende partner	251
A.	Voorwaarden vereist om te erven.	252
1.	De wettelijk samenwonende partner	252
2.	... die geen afstammeling is van de eerstoverledene	253
B.	De omvang van de erfrechtelijke aanspraken.	254
1.	Een dubbel omschreven erfrechtelijke aanspraak op de preferentiële goederen.	254
2.	Compensatiemaatregelen voor het gedeeltelijke verlies van erfrechtelijke aanspraken	256
Afdeling 2.	De verdeling van de nalatenschap	257
I.	Wijze van verdeling	257
§ 1.	(Afgebrokkeld) principe: erfrecht in natura.	257
§ 2.	Uitzonderingen: erfrecht in waarde.	258
A.	Algemeen	258
B.	De later opduikende erfgenamen	259
II.	Voorwerp van de verdeling: te verdelen massa	262
§ 1.	Wat is inbreng?	262
§ 2.	Wat moet worden ingebracht?	263
§ 3.	Wie kan inbreng vragen?	264
§ 4.	Wie is tot inbreng gehouden?	265
A.	Erfgenaam	265
B.	Begiftigde	267
C.	Begiftigde binnen erfdeel.	267
§ 5.	Hoe gebeurt de inbreng?	268
A.	De inbrengregels tussen de erfgenamen-bloedverwanten	268
1.	Inbreng van de waarde	268
2.	Inbreng in waarde	271
B.	De positie van de langstlevende partner	272

1.	De positie van de langstlevende echtgenote	272
2.	De positie van de langstlevende wettelijk samenwonende partner	274
3.	De gevolgen voor de overige erfgenamen	275
HOOFDSTUK 5		
	CONVENTIONELE DEVOLUTIE	277
	Afdeling 1. Instrumenten van de conventionele devolutie	277
I.	Testamentaire devolutie	278
II.	Contractuele devolutie: erfovereenkomsten	278
§ 1.	Het principiële verbod van erfovereenkomsten	278
A.	Historische achtergrond	279
B.	Nieuwe wettelijke regeling	280
1.	Draagwijdte verbod	280
2.	Algemene regels inzake de totstandkoming van erfovereenkomsten	281
3.	Algemene regels inzake de gevolgen van erfovereenkomsten	282
C.	Sanctie	283
§ 2.	Enkele wettelijke uitzonderingen	284
A.	Specifieke erfovereenkomsten tussen echtgenoten	285
1.	De contractuele erfstelling	285
2.	De overeenkomst tot afstand van erfrechtelijke aanspraken	286
B.	De globale erfovereenkomst	291
	Afdeling 2. De inhoudelijke begrenzing: de reserve	293
I.	Definitie en kenmerken van de reserve	295
§ 1.	Definitie	295
§ 2.	Kenmerken van de reserve	295
A.	De reserve is een <i>pars bonorum</i>	295
B.	De reserve is een kwantitatief en kwalitatief beschermd deel van de nalatenschap	297
C.	De reserve verschaft de reservataire erfgenaam een persoonlijk, individueel en eigen betwistingsrecht	298
D.	De reserve is van dwingend recht	299
II.	De reservataire en de omvang van het reservataire deel	300
§ 1.	De reservataire	300
§ 2.	De omvang van het beschikbaar deel	300
A.	De reserve van de afstammelingen	300
B.	De reserve van de langstlevende echtgenote	302
C.	Bijzondere hypothese van samenloop tussen de langstlevende echtgenote en de afstammelingen	304

III.	De techniek van de reservebescherming	305
§ 1.	Stap 1. De fictieve massa	306
A.	De bestaande goederen.	307
B.	De aftrek van de schulden	307
C.	Toevoeging van de schenkingen.	308
1.	Alle schenkingen die de overledene heeft gedaan, moeten worden toegevoegd	309
2.	Voorwerp van de toe te voegen schenkingen	313
3.	Waardebepaling van de toe te voegen schenkingen.	313
4.	Een bijzonder probleem: de verrekening van de huwelijks- voordelen.	315
§ 2.	Stap 2. Aanrekening van de giften buiten erfdeel op het beschikbaar deel	317
A.	Algemeen	317
B.	De aanrekening van alle giften buiten erfdeel	317
C.	De aanrekeningsvolgorde	320
D.	De relevante aanrekeningsdatum.	321
§ 3.	Stap 3. De inkorting.	322
A.	Algemeen	322
B.	Kenmerken van de vordering tot inkorting	323
C.	De wijze van inkorting	324
D.	De termijn voor de uitoefening van de vordering tot inkorting	325
IV.	(On)aantastbaarheid van de reserve?.	326
§ 1.	(Eenzijdige) ontneming van de reserve door de erflater.	326
§ 2.	Verzaking aan de reserve door de reservataire erfgenaam	329
DEEL 3		
GIFTEN.		331
INLEIDING		
INLEIDING		333
HOOFDSTUK 1		
GIFTEN (ALGEMEEN).		335
Afdeling 1. Constitutieve bestanddelen van een gift		335
I.	Materieel element	338
II.	Intentioneel element.	339
Afdeling 2. Algemene grondvereisten voor giften		340
I.	Algemene (inhoudelijke) geldigheidsvereisten	340
§ 1.	Toestemming	343

A.	Een volwaardige wilsvorming	343
B.	Een wil, vrij van gebreken	344
§ 2.	Bekwaamheid	345
A.	Beschermende rechtsonbekwaamheid om te beschikken (schenken of testeren)	346
B.	Handelingsonbekwaamheid	349
1.	Handelingsonbekwaamheid om te beschikken (schenken of legateren)	349
2.	Handelingsonbekwaamheid om te ontvangen	352
3.	Het speciale geval van giften aan rechtspersonen	353
§ 3.	De oorzaak	355
A.	Het begrip oorzaak	355
B.	Functies van de oorzaak	356
1.	De geoorloofde van de determinerende beweegredenen als totstandkomingsvereiste	356
2.	De determinerende beweegreden als voortbestaansvereiste?	356
II.	Ongeoorloofde voorwaarde of last	359
III.	Ontbinding van de gift	361
§ 1.	De ontbinding van de gift wegens niet-uitvoering van de last	362
§ 2.	De ontbinding van de gift wegens ondankbaarheid	363
HOOFDSTUK 2		
SCHENKINGEN		
		369
Afdeling 1. Specifieke grondvereisten voor schenkingen		
		371
I.	De schenking is een overeenkomst	371
II.	De dadelijke overdracht	372
III.	De onherroepelijke overdracht	374
§ 1.	Algemeen	374
§ 2.	Bijzondere regels voor de schenkingen aan en tussen echtgenoten	377
Afdeling 2. De vormvereisten van de schenking		
		378
I.	De notariële schenking	379
§ 1.	Formalisme in de eerste graad	380
§ 2.	Formalisme in de tweede graad	380
II.	De alternatieve schenkingsvormen	381
§ 1.	De handgift	382
§ 2.	De vermomde schenking	385
§ 3.	De onrechtstreekse schenking	386
III.	Sanctie bij de niet-naleving van de opgelegde vormvereisten	388
Afdeling 3. De modalisering van schenkingen – Clausules		
		389

§ 1. Het ferrarisyndroom	390
§ 2. Het heksensyndroom	391
§ 3. Het naaktheidssyndroom	393
§ 4. Het baronsyndroom	394
§ 5. Het dynastiesyndroom	394
HOOFDSTUK 3	
TESTAMENTEN	397
Afdeling 1. Specifieke grondvereisten voor testamenten	398
I. Een testament is een eenzijdige rechtshandeling	398
II. Een beschikking met uitwerking na het overlijden	399
§ 1. Aanspraken van de legataris	399
§ 2. De omvang van het legaat	400
III. Een herroepelijke beschikking	402
§ 1. Uitdrukkelijke herroeping	402
§ 2. Impliciete herroeping	403
IV. Een testament is een hoogstpersoonlijke rechtshandeling	404
Afdeling 2. Vormvereisten van het testament	405
I. Vormvereisten	406
§ 1. Het openbaar testament	407
§ 2. Het eigenhandig testament	410
A. Eigenhandig geschrift	411
B. De dagtekening	412
C. De handtekening	414
§ 3. Het internationaal testament	415
II. Gevolgen van de vormvereisten van het testament	418
§ 1. Gevolgen voor het bewijs van het testament	418
§ 2. Gevolgen voor de interpretatie van het testament	419
A. De (gevolgen van de) gemeenrechtelijke interpretatieregels	419
B. Nuanceringen op de gemeenrechtelijke interpretatieregelen	420
1. Verbod op interpretatie in geval van duidelijkheid	420
2. Voor de naar voren geschoven interpretatie bestaat er een geschreven basis in het testament	421
Afdeling 3. Modalisering van de legaten – Clausules	421